

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Műült Bétsből, Pénteken Aprilis 28-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Parlamentomi beszélgetések.

A' Lord Liverpool' beszédjének summázata a' Felső-házban: —

Leg előbb is a' Parisi Kötésre kívánta vonni a' több Lordok' figyelmesességét. Azt jegyzette-meg, hogy az összeszövetkezett Hatalmasságok ebben rendkívül való nagy lelküségét bizonyítottak Frantzia országhez, és hogy ez nagyon betűletes Kötés Frantzia Országra nézve. Azután általment a' Fontainebleau Kötésre, a' melly szemé-lyesen Napoleont illette. Leírta azt a' revolutziót, a' melly Parisnak elfoglalta-tása által okoztatott az Országlószekre néz-ve. Ezen környülállások között projektál-tott Frantzia ország' fejének, hogy vá-lasztson magának egy távol való lakhelyet, a' melly tsak egyedül való eszköz vala ar-ra, hogy Frantzia országban a' hazafiak kö-zött való hadakozást megakadályoztatni 's a' Marschalokat megnyerni lehessen. Bo-napartéának még nevezetes várak és fele-seregek valának birtokában. 's ez a' kör-nyülállás indította az összeszövetkezett Ha-talmasságokat arra, hogy úgy tseleked-tek, a' mint tselekedtek, hogy azokra a' dolgokra réá álljanak a' mellyekre állot-tak. Mihelyest ez az Alkú megkötött, ezt mégtartani kötelesek valának a' Feje-delmek. Mondattatott: hogy hát miért nem őriztek jobban meg Bonapartét Elba szí-

g-tén? Ennek oka az, hogy ő nem úgy volt ott, mint fogoly, hanem úgy, mint a' kinek Fejedelmi jus engedtetett vala ezen szigeten. Úgy megőrizni ezen szige-tet, hogy arról egy személy el ne szökhes-sen, arra az egész Anglus hajós sereg ele-gendő nem lett volna. — A' Fontaine-bleau Kötésnek ezt a' feltételt tették vala a' S. Bercegesek fundamentomává, hogy Bonaparte egészen 's leg kisebb ki-kötés nélkül mondjon-le a' Frantzia koronáról. Az a' lépés tetet, mellyet ő most tett, ezen Alkúnak, 's az akkor tetetett egész egygyezésnek, nyil Sasagos megron-tása. Ha a' vizszamenetelre őtet a' Fran-tzia nemzet hívta volna meg, úgy a' Fran-tzia nemzet szegte volna meg az Alkú-t. De nem a' nemzet hívta őtet vissza, sőt ennek akarata ellen jelent-meg, és az Or-száglást katonai erő által tette ismét ma-gáévá, melly környülállás ezt a' mostani revolutziót Frantzia országban minden előbbenektől megkülömbözteti. Azt a' ve-szedelmet, mellyet Anglia' nyugodalmá-nak és békeségének ez okoz, el nem tit-kolhatja az ember maga előtt. Ennek, és annak meg-gondolása, hogy ő Bonapartéval a' békeséget fenntartani lehetetlen, igen való-di felelmekre adhatnaak okot. De azoközbeo még azért tsakugyan nem tanátsajuk mi a' Parlamentumnak azt, hogy hebeburgya lé-péseket tegyen; a' mi tanátsajuk tsak az,

hogy azokat a' körülállásokat, melyek közé Anglia most helyeztetve van, meg kell fontolnunk. Ezek a' körülállások olyanok, hogy nekünk csak e' kettő között engednek szabad választást, úgy mint: hogy vagy mindjárt hadakozunk, vagy pedig felfegyverkezett oltalmazó állapotba helyeztessük magunkat. A' Parlamentumtól azonban nem lehet kívánni, hogy ezen szempillantásban mindjárt meghatározza, hogy a' kettő közül melyiket kelljen választani, mert ennek meghatározása nem Angliát egyedül, hanem egész Európát illeti. Erre nézve tehát értekezésbe kell bocsátkozni a' Szövetségesekkel, 's egygyet kell velük érteni, hogy a' kettő közül melyiket kelljen választani. De akár melyik választódjék, az előre való készülétek, minden esetben elmulasztathatatlánul szükségesekek. —

Ezen Lord után Greenville és Grey Lordok beszéltek, azt javasolván mind ketten, hogy most ne is vizsgálják az okát a' már meglévő veszedelemnek, hanem a' felett tanáskozzanak, hogy miképpen menekedhessenek-meg tőle. A' felfegyverkezésnek állapotját olyan szükségesé tették a' körülállások, hogy azt elkerülni már most lehetetlen, a' melyre nézve hasonlóképpen elkerülhetetlen az, hogy a' Szövetséges Hatalmasságokkal értekezésbe bocsátkozzanak az Angliai Ministerek. —

Az Alsó-házbéli beszédeknek folytatása Apr. 7-dikén: —

A' Ministerekkel ellenkező részen lévő tagoknak külömbkülömbféle ellevezetéseik után Castlereagh mondott-el egy hosszú beszédet, a' mely reánk nem-Anglusokra nézve csak ennyiben is igen méltó a' nagyobb részint való lefordításra, hogy az időnkbeli történeteknek folyamataját nagyon világosítja. Mi érdemeseknek tartjuk magunkat Olvasóinknak megelégedésekre, ha ezen beszédnek igen rövid summáját értelmesen elő adhatjuk. Próbátételünk e' képpen következik: —

„Soha sem éreztem, úgy mond, politikai pályafutásomban olyan nagyon, mint most, az új történeteket illető tanáskozásoknak fontosságát. Az én utolsó időkhé-
li iparkodásaim oda czéloztak, hogy az a' Státufok' régi társasági systemája helyre álltassék, a' melyet illy kemény vouaglá-
sok semmivé tettek vala, oda nézven ezen iparkodás által, hogy bizonyos, másoktól nem függő, Státusmassák álltassanak-fel, a' melyek közül mindenik elég erős legyen arra, hogy az egyenlő mértéket fenntarthassa, és hogy egy katonai lábón álló nemzetnek pusztításait 's erőszakos bérontásait, melyek az utolsó 20 esztendőkalatt ily sok inséget okoztak a' világnak, megakadályoztatni lehessen. Mihelyest ez a' katonai Systema egy olyan fő alatt helyre álltattatna, kinek ereje a' fegyveres seregeknek ó hozzá viseltető hajlandóságokon fundálódik, nyilvánoságos doloz az, hogy ez a' fő és ez a' fegyveres erő Európának tsendességét ismét megháborítani és mind azokat az inségeket vissza hozni fogná, melyektől a' világnak ezen része mostanában megmentetett vala.“ — Ezen és több ilyen közönséges előre való megjegyzések után, leszáll a' Minister a' dologra, és így folytatja beszédét: —

„Most elég leszen a' Parlamentumnak ezen két pontokra figyelmeznii — *először* hogy az új történetek olyan veszedelemnek tették-ki Európát, hogy erre nézve Nagy Britannianak lehetetlen volna fel nem fegyverkezoi — és hogy *másodszor* neki hasonlóképpen lehetetlen volna a' Szövetségesekkel egygyetértve nem dolgozni. A' Parlamentumnak hajlandónak kell lenni olyan eszközöknek elővételére, a' milyent most ezen körülállások kívánóak; fenntartván azonközben magának ezt a' just, hogy későbbre a' dolgot a' szerént megvisszálja, mint a' körülállások továbbá megfogják kívánni. —

„Szükségesnek tartom továbbá, e' képpen folytatja szavait a' Minister, ez által

még a' következendő pontokat megmagyarázni a' közönség előtt — Közönséges vélekedés vala az, hogy a' *Fontainebleau* Alkú tsupán tsak az öszszeszövetkezett Hatalmasságoknak azon ellenség eránt viseltető nagy lelkűségekől vette volna eredetét, a' ki már az ő kezekben vala, 's következésképpen, hogy a' Szövetségesek nem okoson és nem elég előre való vigyázással tselekedtek volna, hogy Bonapartének nagy lelkűséggel megengedték azt, hogy Elba szigetére mehessen, a' melly engedelemmel ő visszaélhetett. De jegyezzük meg a' következendőket: *Napoléon* nem valamelly meghívattatásra, hanem egyedül tsak annak a' jussnak fundamentomán jött vissza, a' melly, mind ő mondja, az ő előbbeni hatalmából veszi származását. Akár melly tévedést tehetünk is mi, ez tsak a' nemzeti nagy lelkűségnek következése; *Bonaparte* maga egészszen meggyőzöttelve van a' felől, hogy a' Parlamentum ezt a' hibát nem fogja kritizálni. Ő tudja azt, hogy a' Frantziáknak valamint szintén más akár melly nemzetnek is jussa van arra, hogy az *Anglusok* től nagy lelkűséggel való bánást várjon, ha ezen nemzetek önnön magokat olyan állapotba nem helyeztetik, hogy az *Anglusoknak* lehetlenség legyen erántok nagy lelkűséggel viseltetni, a' nélkül, hogy tulajdon hazájok ellen igasságtalanságot ne kövessenek el. Frantzia ország nem panaszkodhat Anglia ellen; az ő régi határai néki megbagyattattak, sőt imitt amott néminémű nevedést is kapott; tölle semmi terhes hadi adók nem kívántattak, sőt még azok a' ritkaságok is megbagyattattak nálla, a' mellyeket prédálás által szerzett vala minden idegen országokban öszsze. Azouközben tsakugyan mind ezek mellett sem lehet azt mondani, hogy abban az időben, mikor a' *Fontainebleau* Alkú készült a' körünyülállások olyanok voltak, hogy a' folytatott hadakozás Bonapartét magát a' Szövetségeseknek kezébe szolgáltatva vol-

na. Ő a' hadakozást Frantzia országnak Déli tartományaiiban talám még sokáig nyujthatta volna. A' mi pedig ezen Alkúnak fundamentomos feltételét illeti, én (*Lord Castlereagh*) ezért semmi személyes számadással nem tartozom; az a' felett való megégygyezés az én Párisba való érkezésem előtt már megeseett volt. Az Orosz Császár oly elfogadhatónak lenni tartott egy ilyen Alkút, hogy az nem tsak egy tsupa nagy lelkűség' Aktájának, hanem egyszersmind *Politikai Eszköznek* is lenni nézettessék. A' dolog azon fundátatott, hogy abban az időben mikor *Bonaparte* Páris mellé vissza érkezett volt még egy-hozzá hűséges ármáda vala vezérlése alatt. Attól is tartott az Orosz Császár, hogy a' hadakozás folytattatván még sok Frantzia seregek tsatolhatnák magokathozzá. Már ekkor még tsak a' *Marschal Marmont*' seregének hajlandósága felől sem lehetett az ember egészszen bizonyos. Az akkori, ideig való (*interemalis*) Frantzia országlószék azon az okon hagyta helybe ezt az Alkút, hogy bajos lenne jobbra szert tenni. Én (*Lord Castlereagh*) Párisba megérkezvén megtettem jegyzéseimet azeránt, hogy egy ilyen embert a' maga előbbeni birodalmához 's még egy más Országhoz, a' melly ehez éppen hasonló gondolkodással birhat, ilyen közel hagyai veszedelmes volna; hanem meggondolván, hogy néki más lakhellyet találni, a' melly éppen ilyen veszedelmes nem lenne, igen bajos volna, vissza vettem ellenvetéseimet. Osztan azt is nagyon lehetett gondolni, hogy a' *Bonaparte*' lemondása által a' közte és seregei között való öszszeköttetődés feloldoztatván 's ezen seregek a' Király' hűségére megesküvén, néki többé nem lenne módja arra, hogy Frantzia országnak vagy Európának tsendességét meghaborithassa. Egyébaránt egészszen bizonyos a' Kötésnek foglatatjából az, hogy a' Szövetségeseknek ezélja telyességgel nem volt, *Bonapartét* úgy nezi *Elba* szigetén,

rint foglyot. Néki kétségen kívül szabadnak kellett tartatni mind addig, míg a Kötést meg nem szegte. Az Angliai Országlóság teljességgel nem gondolta magát kötelesnek lenni arra, hogy Elba szigetét különös őrizet alatt, vagy bezárva tartassa, azért, hogy azt Bonaparte oda ne hagyhassa; és valósággal erre Nagy Britanniának egész ereje nem is lett volna elégséges. Anglus Oberster Campbell ugyan elkísérte Bonapartét Elba szigetére; de szabadság engedtetett néki (ezen Obersternek), hogy azután lakását akár ott akár Livornóban vehesse. Minden naponként való strázsát nem lehetett ott tartani; 's azt Bonaparte meg sem engedte volna. Sőt ha akkor, mikor Bonaparte ezt a próbát tette, ott a szigeten lett volna is az Oberster, még sem tehetett volna néki semmi akadályt. Ott jelen volt egy Richie nevű Anglus a szigetnek egygyik kikötőhelyében: de két politizai strázsát rendelték melléje, 's éppen így történt volna a dolog Oberster Campbellel is, ha ott lett volna. Az elevezéshez igen kevés készülétek kívántattak; néhány órák alatt mindnek készen lehettek. —

„A mi pedig azt a fizetést illeti, a mely ezen Kötésben Bonaparténak ígértett vala, igen szerentsélen körüülállásnak lehetne tartani annak megmutatathatását, hogy ez a Kötés ebben a részben megrontatott volna. A Szövetségesek ugyan egy általjában megbántatottnak lenni tartották ezt Bonapartétól, az által, hogy ő igen sok testőrzőt tartott, és hogy Korsik a szigetén verbuáltatott; és ha ő úgy ítélte, hogy néki van a Kötésnek megsértéséért való panasza oka, azon Hatalmasságokhoz kellett volna panaszával járulni, kikkel a Kötésre lépett vala. A Szövetséges Hatalmasságoknak jussok volt arra, hogy ezen Kötésben ígértett ígéreteknek betöltését valamint Napotéontól, úgy úgy a Frantzia Királytól is megkivánnyák, ha szintén az utolsó ezen Kötésben, egye-

nesen maga részt nem vett volt is. Midőn én (L. Castlereagh) utóbbszor Párisba jártam, hallván, hogy Bonaparte, ágyút és egyéb készüléteit eladni kénteleuítottet légyen azért, hogy pénzt kapjon, a Frantzia Királynak 's az ő Országlóságának eleikbe terjesztetem, hogy melly veszedelmes lenne, Bonapartének helyes okot adni arra, hogy a Kötésnek valamely részében való megsérttetéséért panaszokodhassék. Bonaparte azonközben soha nem panaszokodott a Kötésnek megsérttetéséért, maga sem mutatta semmi tselekedete által, hogy ezt a Kötést megesmérné. E' szeréat remélneni lehet, hogy ezen túl semmi beszéd nem fog lenni arról, hogy ezt a Kötést a Szövetségesek megrontottak volna. Itt a Parlamentumban azonközben most semmi szó nincs a hadakozásról vagy hékességről. A kérdés csak ez, hogy szükségese-e az előre vigyázásból való készülétek? További kötelessége Angliának az után ez: Hogy, az Európai Hatalmasságokkal való egygyetértésben, vagy háborúnak folytatásához kezdjen; vagy pedig, hogy ugyan ezekkel való hasonló egygyetértésben, olyan előre való vigyázásbéli eszközökhez nyúljon, a milyeneket a környülállások kívánni fognak. A Státus bátor-sága semmi a féle kiméltőséget meg nem enged, a mely más időben megeshetne; a veszedelem most nagyobb mint valaha volt; Frantzia Ország ismét olyan katonai Státusá lett, a hol minden egyéb rend-és karbélieknek a katonaságtól kell függeni. De ezért csakugyan senki nem mondhatja azt, hogy a Bonaparte' visszatérése a Frantzia nemzet' munkája volna; tagadhatatlan dolog az, hogy ez az utóbbi revolúció csak a katonaság' munkája, a melyről ugyan ezért kétségen kívül fel lehet azt tenni, hogy most a maga új urának nem tehet olyan szolgálatot, mint más környülállások között tehetett volna. Megeshetik, hogy a bajonétok mostanában halgatul kényszerítik a Frantzia népet: de bizonyos-

nak látszik lénni az, hogy ennek hajlandósága a maga szeretetre méltó Királyához, a' kinek magaviselete éppen oly nemes és ditséretes vala, mint magakedveltetése, igen jó legyen. Egyéb eránt akár mely különbözők legyenek is Angliában a' vélekedések ezen nagy kérdésre nézve: hogy melyik volna e' kettő között tanátosab, az - é, hogy a' Frantzia országban most fennálló Hatalom megbagyattassék, vagy pedig az, hogy ennek még böltséjében való megfojtásán kell iparkodni? minden esetben kétségen kívül való dolog az, hogy elkerülhetetlenül szükségesek az előre való vigyázásbéli készülétek." Angliának java azt kívánja, hogy most azt a' hajlandóságot kitanuljuk, melytől az Európai Hatalmasságok lelkesítettnek, és nem azt, hogy az Európai népeket hebehurgya lépésekre vagy éppen az ó javokkal ellenkező hadakozásra ingereljük; végezetre, hogy győzzük meg a' világot a' felől, hogy Angliának az előbbeni Coalitziókban (összeszövetkezésekben) volt részesülései is, Európának közönséges és nem Angliának különös javára czéloztak."

Lord *Castlereághnak* ezen beszéde után ismét felszollaltak a' véle ellenkező részen lévő tagok, azt is mondván, hogy a' beszédjének valóságos czélzását nem érthetik; a' hadakozás ellen felhozni szokott ellenvetéseiket is előhordották; 's kivált a' Szövetséges Hatalmasságoktól Mártzius 13-dikán kiadatott Nyilatkoztatást élesen érdeklették. *Whitbread* jóvallotta, hogy ha helybe hagyatik a' Megköszönő irás, ilyen hozzáadással kell azt a' Régens Princzhez intézni. — „Kérettetik a' Princz, hogy mindent megtegyen a' békességnek mindaddig való megtartathatására, valameddig az ő Felsége Koronájának és Szövetségeseinek hátorságával fennállhat.“ — De azt jegyezvén meg némelyek, hogy a' Princz' Jelentésében semmi a' fele nem találtak, a' mi által valaki a' hadakozásra meghívattatna, tehát ez a' megjobbítás 220

vokokkal 37 ellen vissza vétetett, és a' Megköszönő irás minden hozzáadás nélkül meghatározatott,

A' minden napi történeteknek folytatása Londonból, April. 9-dikén: — Ide ma egy Frantzia Kurir érkezett Parisból. Leveleket hozott a' külső dolgokra ügyelő Ministerhez Lord *Castlereágh*hoz, a' mellyekre nézve nem akadályoztatták meg a' Doveri kikötőhelyben, a' hova kiszállott, hogy Londonba jöhessen. Egyéb leveleken kívül, mellyeket hozott, szollott egy az itt lévő Királyi Frantzia Követhez *de-la-Castre* Grófhoz, a' tudni illik, a' melly minden idegen országokban találtató Frantzia Agensekhez közönségesen intézette van a' Frantzia Ministeriumtól. A' másik szollott az itt lévő Frantzia fő Consúlhoz *Rayneval*hoz, melly által ez, mint a' *Napoléon* Agense, 's Angliai, Skótziai, és Irlandiai Consúlja, ezen tulajdonságaiban megerősítettet. — (Az itt említett levél, a' melly *Giof de la-Chartré*hez 's minden idegen országokban találtató Frantzia Agensekhez intézette van, a' Párisi Monitör szerint ilyen útasításon végződik: — „Ha az úralkalmatosságot talál arra, hogy azon *Udvarnál*, a' hova rendeltetve van, a' külső dolgokra ügyelő Ministerrel beszélhet, adja tudtára neki, hogy a' Császárnak szívéen semmi se' fekvőgyék inkább, mint a' békességnek megtartása; hogy ő Felsége a' nagyságnak azon projektumairól lemondott legyen, mellyet ennekelőtte valósággal elintézett volt; és hogy már most az ő Felsége' kabinetjnek Systemája, 's általjában minden dolgoknak minéműség-ei, ezen túl éppen más principumok szerint fognak folytattni, Fr. országban min ez előtt folytatattak.“

Ezen napokban az Anglusok két Frantzia kereskedő hajókat, mellyek között az egyik *Guadaloupéből Havre*, a' másik *Bordeauxból Dünkirchen* felé evezett, elől találva őket, mint ra-

gadamánt, az Angliai kikötőhelyekbe vezették: de az országlovszek' parantsojajára szabadon botsáttattak, 's útjokat, a' hova czéloztak, tovább folytatták!

Frantzia Ország.

A' *Gazette-de-France* azt erőssíti, hogy Párisban a' fegyvertsináló műhelyekben több mint 10 ezer emberek dolgoznak szüntelen. — *Bonaparte Lucian* elútozott Párisból, de nem tudják hová, minthogy némely újságok azt erőssítik, hogy Helvétziába, mások, hogy Angliába vette légyen útját, különös követség lévén réá bizattatva. *Moncey*, *Jourdan*, *Brüne*, *Oudinot* és *St. Cyr* Marschalok, újabb megesküvés által adták-el Párisban April. 9-dik napján a' magok hűséget. Marschal *Soultról* egy újság sem teszen semmi emlékezetet. — A' Királyi familiából két aszszonyok, ugymint az *Orleani* és özvegy *Bourbon* Hertzegnék, még Párisban vannak. Beszéllek; hogy Napoléon 300,000 Frank esztendőnként való fizetést ajánlottnékiek holtok napjáig. *Fouche*, a' Politziai Minister, előadást terjesztett *Napoléon* eleibe, a' Királynak azon adósságai felől, mellyeket a' Király és a' K. Princzek idegen országokon tsináltak volt, és a' mellyek a' múlt December' 21-dikén a' Törvényhozó Kamarák által a' Státus' adósságainak lenni megesmérték. A' Minister' előadása szerént még 30 milliók találtattak még nem fizetve lenni. Ő nem teszen ugyan semmi jóvállást a' maga előadásához, tsak azt iparkodik megbizonyítani, hogy ez a' summa nagy résztint a' belső tsendességnek megszavarására czélzó próbatételekre 's a'

nemzet ellen való készülétekre fordittatott volna. — A' *Monitörben* erőssített, hogy a' Királyi Udvari volt Ministernek Gróf *Blacasnak* a' Thuillériában találtatott papirosos ládái megnyittatván sok olyan irásokra találtak azokban, a' mellyek sokaknak veszedelmesek lehetiek volna az új országolás alatt: hanem *Napoleon* nem akarta ezen irásokat megnézni és megparantsolta, hogy égensék-el őket. Tsak némely irásokat tartottak-meg, az olyanokat tudni illik, mellyek a' Státus' közönséges állapotját illetik, a' milyenek: a' volt belső Minister Abbé *Montesquiou*, 's a' Hertzeg *Benevent Dajot* nevű *Agense'* leveleik 's több más nevetlen irások, mellyek mind kiadattattak a' *Monitörben*. —

A' külfő dolgokra ügyelő Minister *Caulincourt* is terjesztett *Napoléon* eleibe egy előadást, melyben a' külső Hatalmaságoknak hadi készülétekről, 's egyéb e' felékről emlékeztet, azt mondja, hogy *Napoléonnak* a' hékesség' és a' Párisi Kötés' megtarthatásán való törekedése mellett is nem fog ártani, ha az előre való vigyázásbéli és törvényes készülétek Frantzia ország' részéről is megtéttetnek. Említi egyebek között azt is, hogy azt az irást, mellyet *Napoléon* az Európai Hatalmasságokhoz tulajdon kezével írt vala, ezek nem fogadták-el. —

Ezt az irást már most a' közönséges újságlevelek a' világ' eleibe botsáttották, a' miut itt is következik: —

(Lásd a' Toldalékban)

Aprills 26-ik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 395 forintot Váltószédulában. Egy Császár aranyért 18 forintot 18 krt.